

ДВЕ НЕПУБЛИКУВАНИ ПИСМА НА ПАВЕЛ ЙОШИЧ, КАТОЛИЧЕСКИ АРХИЕПИСКОП НА СОФИЯ ОТ НАЧАЛОТО НА XVIII ВЕК

Доц. д-р Ива Манова

Институт по философия и социология – БАН

Резюме. Публикацията представя (в оригинал и в превод) две писма на Павел Йошич, католически архиепископ на София от началото на XVIII в. Тъй като десетилетията около края на XVII – началото на XVIII в. са по-слабо документирани в сравнение с други периоди от историята на българите католици, целта на настоящата публикация е да допринесе за частичното запълване на празнините в познанията ни за този период благодарение на свидетелствата за ситуацията на общността, съдържащи се в двата документа. В допълнение се привеждат някои факти от живота и дейността на Павел Йошич, както и на негови съратници мисионери и се коментира разглежданата в писмата тема за възможностите за обучение на павликянски младежи в папските учебни заведения в Италия. Публикуваните писма са от Историческия архив на Свещената конгрегация за разпространение на вярата във Ватикана.

Ключови думи: български католици; павликяни; Софийска католическа архиепископия; Конгрегация за разпространение на вярата; Павел Йошич; Урбанов колеж

Произхождащият по всяка вероятност от Далмация Павел Йошич е избран за софийски архиепископ в един от най-смутните периоди от историята на българите католици. Неуспехът на Чипровското въстание от 1688 г. става причина водачите на българската католическа общност да завършат живота си в изгнание и след кончината на архиеп. Стефан Кнежевич през 1691 г. софийската катедра остава вакантна за цели петнадесет години. Вероятно тъкмо поради настъпилото объркване, разпиляването на значителна част от общността и нарушената регулярност на връзките между българското духовенство и Рим десетилетията около края на XVII – началото на XVIII в. са и по-слабо документирани в сравнение с други периоди от историята на българите католици. По-слабата ни осведоменост за този времеви отрязък обаче може донякъде да се отдаде и на относително по-малкото внимание, което му

се е отделяло от изследователите, чийто интерес традиционно се насочва към времената на културен възход на общността. Така или иначе, в познанията ни за историята на Софийската архиепископия и Никополската епископия от края на XVII – началото на XVIII в. са налице немалко празнини. Целта на настоящата публикация е да допринесе за частичното им запълване благодарение на свидетелствата за ситуацията на българите католици и по-специално на павликяните, съдържащи се в две непубликувани писма от 1713 г.

Става дума за документи, съхранявани в Историческия архив на Свещената конгрегация за разпространение на вярата.¹ И двете писма са подписани от Павел Йошич, архиепископ на София, и са с дата 27 юли 1713 г. Изпратени са от Пловдив, където по онова време се намира седалището на архиепископа.² Едното е адресирано до кардиналите от Свещената конгрегация за разпространение на вярата,³ а другото – до неназован висш прелат. И той обаче може да бъде идентифициран благодарение на податка в текста. В него Йошич поздравява получателя на писмото за неотдавнашното му назначаване за секретар на „Вашата Свещена конгрегация“ (вж. тук, Приложение №1), от което следва да се заключи, че получателят ще да е Силвио дей Кавалиери,⁴ избран за секретар през 1707 г.

Онова, което ни е известно за Павел Йошич, се съдържа в серия от писма и релации (доклади), датиращи между 1696 и 1721 г. (срвн. Stantchev 2011, pp. 247 – 250). От 1696 г. е релацията на брат Стефан от Людбрег, от която научаваме, че във въпросната година Йошич е апостолически мисионер в Скопие. По думите на брат Стефан същият „от осем години служи на Свещената конгрегация сред ония хора с голяма любов, през което време е изпитал много мъки, затвор и робство“ (Stefano Liudbreghi 1993, p. 539; привеждам цитата с малка редакция на превода).

Името на Йошич се появява отново сред документи в Историческия архив на Пропагандата от 1704 г., когато той е определен за апостолически визитатор на мисиите в България (Tosănel 1973, p. 723), както и на следващата година, когато изпраща доклада от обиколката си из българските енории.⁵ През същата 1705 г. Йошич е избран за архиепископ на София.⁶ Не е известна обаче датата на ръкополагането му. През 1708 г. мисионер на име Матия Медакович го споменава като „монс. дон Павел Йошич, избран и неръкоположен за архиепископ на София“ (Medaković 1887). Докато от кореспонденцията на друг мисионер, Марко Андриаши, научаваме, че през есента на 1712 г. монс. Йошич трябва вече да е бил посветен в сан и се намирал в новото си седалище в Пловдив (Andriasci 2006a, p. 99).

Любомир Милетич съобщава, че Йошич е починал през 1719 г. (Miletich 1903, p. 68), като на едно място посочва и дата: 6 юли (Miletich 1903, p. 147). Не е известно обаче откъде е почерпил тази информация. Вероятно е разчитал на „Хроника на Калъчлий“ („Memorie di Kalacchia“) на о. Едуардо от Торино

– ръкопис, с който той е разполагал и който многократно цитира (Miletich 1903, pp. 146 – 147, 155 – 156, 159), но чиято съдба днес е неизвестна.⁷ В протоколите от заседанията на кардиналите от Propaganda fide се посочва същата година, но има малко разминаване по отношение на датата – в тях тя е 3 юли 1719 г.⁸ Според свидетелството на монс. Винченцо (Вицко) Змайевич, по това време архиепископ на Задар (от 1713 до 1746), Йошич е станал жертва на „чумата, която върлува във всички провинции на Европейска Турция“.⁹

Наследник на Йошич на архиепископската катедра на София ще стане споменатият Марко Андриаши, който в релация от 1721 г. се подписва като „епископ на Никопол и новоизбран архиепископ на София“ (Andriasci 2006c, p. 107). Ръкополагането му за епископ на Никопол се извършва на 26 март 1719 г. в Константинопол. В Архива на Пропагандата се съхранява писмо, в което новопосветеният епископ подробно разказва за ритуала.¹⁰ А в писмото си от 8 септември същата година, няколко месеца след кончината на софийския архиепископ, монс. Змайевич препоръчва Андриаши да заеме по съвместителство и софийската катедра.¹¹

Тук, за съжаление, няма как да представя някои любопитни подробности за живота и характера на Йошич, разпръснати тук и там сред различните документи, тъй като това би отнело много място.¹² Може би друг път и другаде бих се опитала да направя такъв – естествено, непълен – портрет на монсиньора... А сега вместо това накратко ще представя темите и ще коментирам някои моменти от двете му писма от 1713 г.

В писмото си до кардиналите от Конгрегацията de Propaganda fide Йошич настоятелно поставя въпроса за двете си длъжности – на архиепископ на София и администратор на Никопол (по това време катедрата на епископа на Никопол продължава да е вакантна). Йошич заявява, че до момента се е грижил възможно най-добре за едната и за другата църква. С времето обаче и по различни причини, изложени в документа, му е станало невъзможно да продължава да управлява по нужния начин Никополския диоцез. Затова моли да бъде освободен от това задължение. От други източници е известно, че на следващата година Йошич ще изпрати там Марко Андриаши, определяйки го за никополски викарий (Andriasci 2006b).

Тъкмо положението на Андриаши е втората тема, която се обсъжда в писмото. През 1712 г. той пристига в Пловдив като мисионер и както докладва самият той в споменатото по-горе негово писмо, от самото начало е отхвърлен от архиепископа, който се опитва да го отпрати (Andriasci 2006a, p. 99). Година и половина по-късно обаче, през лятото на 1713 г., Андриаши е все още при Йошич. Сега е ред на монсиньора да пише на началниците си (и вероятно не за първи път, както се подразбира от текста), настоявайки, че в двата диоцеза, за които отговаря, няма как да се намери служба на мисионера. При това архиепископът признава, че му е благодарен за усърдния труд и жертвите,

включително финансови, които прави, но няма как да му осигури препитание, нито бедните жители на селата в двата диоцеза могат да отделят от хляба си за него. Йошич завършва обясненията си с молба към кардиналите „засега да отзоват Андриаши“ (вж. тук, Приложение №2). И все пак, както стана дума, въпросът в крайна сметка се разрешава в полза на Андриаши, който по-късно последователно е определен за викарий, за епископ на Никопол и най-сетне за софийски архиепископ (впрочем той ще бъде последният такъв).

Третата тема в писмото до кардиналите е всъщност най-значимата, защото тя изобщо е поводът той да се обърне към тях. Изцяло на нея е посветено и личното послание до секретаря на Propaganda fide. Отнася се за възможността през първите десетилетия на XVIII в. млади българи и по-конкретно павликяни да се образуват в папските учебни заведения в Италия. От писмата научаваме, че след като през януари 1711 г. е било взето решение да се отделят две места в Урбановия колеж за българи, архиепископът на София е получил нареждане да подбере подходящи младежи и да ги изпроводи в Рим. Монс. Йошич изпраща младеж на име Никола Тодоров (Niccolò Teodori) и докато подготвя за път второ момче, получава вести от Конгрегацията, които го карат да преустанови приготвянията. Научава, че е предизвикал гнева на кардиналите поради това, че не се е съобразил с техните заповеди. Така че в двете писма от лятото на 1713 г. той се опитва да се защити срещу укорите и да докаже своята „невинност при изпращането на Тодоров“ (вж. тук, Приложение №2).

Става ясно, че недоволството на кардиналите е било предизвикано от няколко несъответствия с изискванията им: младежът е пристигнал в Рим в неугледен вид, не са му били осигурени средства за пътни разходи и по пътя е задлъжнял, а отгоре на всичко се е оказало, че е съвсем неук (въпреки че вероятно не е бил неграмотен). Йошич отговаря най-общо, че предвид реалността в неговите два диоцеза е изключено да се намери младеж, който да удовлетвори изискванията за прилично облекло, определено ниво на образование и възможност да поеме пътните си разходи до Рим. Причината за това трябва да се търси в крайната бедност на хората, а оттам и на църквата. За младите павликяни няма училище, нито друг начин да се образуват, и сред тях е трудно изобщо да се намери някой, който поне малко да знае да чете и пише. В същия смисъл са и обясненията на Йошич относно разноските по пътуването. Той пише, че сам е задлъжнял, за да подпомогне Никола и да му осигури поне частично средства преди заминаването му. Архиепископът настоява, че ако изискванията, на които трябва да отговарят младежите, за да отидат да учат в Урбановия колеж, не се променят, той може да гарантира, че повече никого няма да изпрати. Това просто би било невъзможно *in rerum natura*, ако използваме неговия израз. Затова в заключение моли кардиналите да бъдат милосърдни и към него самия, и към бедния народ, на който служи, и който живее в такъв недоимък и сред толкова беди.

Изглежда обаче Конгрегацията за разпространение на вярата не променя позицията си по този въпрос и по-нататък изискванията към кандидатите за обучение в Урбановия колеж остават същите. Това може да се заключи от някои по-късни свидетелства (вж. Andriasci 2006с и Nicolovich 2006), към които ще се върна след малко. Все пак и през следващите десетилетия на XVIII в. там периодично се обучава по някой и друг български младеж. Така през 1756 г. “Paolo Dovanlia di Sofia” и “Niccolò Ivanovich di Nikopol” се дипломират и заминават от колежа, за да се завърнат като мисионери в родината.¹³ През 1770 г. пък след дипломирането си заминава обратно друг възпитаник на име “Pietro Fabri di Filipopoli”.¹⁴ Сред тези възпитаници на Урбановия колеж Павел Дуванлията е добре познато име, чието творчество е изучавано от различни изследователи и чието епистоларно наследство бе издадено в последните години.¹⁵

Що се отнася до споменатия в публикуваните тук писма Никола Тодоров, необходими са допълнителни проучвания, за да се установи дали и кога завършва колежа и кога се завръща в родината си. В сега известните документи името му се появява отново след 1725 г. Както е известно, в тази година Марко Андриаши е отпърво арестуван по обвинение в шпионаж, а след това освободен, но прогонен заедно с всички католически свещеници от Пловдивско извън границите на Османската империя. Впоследствие само двама от тях получават от турските власти право да се завърнат сред верните – Михаил Добромиров и Никола Тодоров (Miletich, p. 150). За този епизод ми напомни проф. Станчев, който направи връзката между участника в събитията около прогонването на монс. Андриаши и дрипавото момче, пристигнало в Рим през 1712 г., за което му благодаря. Проф. Станчев предполага също, че по-късно – през 40-те години на XVIII в. – пак Никола Тодоров е дал начално образование на Павел Дуванлията (Stantchev 2024, p. XII, бел. 32).

По-горе отбелязах, че и през следващите десетилетия на XVIII в. изискванията към желаещите да следват в Урбановия колеж, изглежда, остават същите като предявените през 1712 г. към кандидатите, подбрани от монс. Йошич. В релацията си от 1721 г. монс. Андриаши пише, че поради крайната бедност на семействата от диоцезите на София и Никопол е невъзможно ученици да пътуват на собствени разноски до колежите в Италия (Andriasci 2006с, p. 133). Очевидно години по-късно проблемът продължава да стои, щом апостолическият визитатор Джовани Николович го поставя отново в пространната си релация от 1742 г. В специален параграф под надслов „Как би могъл този народ да се обезпечи с мисионери“ (“Come potrebbero provvedersi questi Popoli di Missionari”) той разсъждава по начин, сходен с този на Йошич.¹⁶ Всъщност в заключение следва да се каже, че въпросът за възможностите за обучение на младежи е пряко свързан с въпроса за осигуряването на духовни грижи за българските католически общности и за подготовката на свещеници българи, които да полагат тези грижи. В публикуваните тук писма на монс. Йошич

личи не само стремежът му да покаже пред началниците си, че не е сгрешил „при изпращането на Тодоров“, а и далновидна загриженост за бъдещето на повереното му паство.

Бележка към приложенията: в следващите преписи на писмата е съхранен правописът на оригиналите (единствено *и* и *у* са приведени в съответствие с произношението). В квадратни скоби са отбелязани думи, които не се четат или чието разчитане не е сигурно, както и мои пояснения към превода. В превода употребата на главни букви е съобразена със съвременния български правопис. Само в обръщенията и титлите съм запазила изписването с главни букви, както е в оригинала.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

Lettera dell'Arcivescovo di Sofia Paolo Joscich al Segretario della Sacra Congregazione de Propaganda Fide Silvio de' Cavalieri, Filipopoli 27 luglio 1713

APF, SC, Collegio Urbano, vol. 4, f. 361r-v

Dalla stimatissima di V[ostra] S[ignoria] Ill[ustrissi]ma scrittami sotto li 5 di Dec[emb]re ultimamente scorso non solamente scorgo assonta la sua meritevolissima Persona al grado della Secretaria di cotesta S. Congreg[azio]ne ma ancora vedo, q[ua]nto mi motiva circa l'avvertim[ento] impostole dalla med[esi]ma di sop[r]a la norma che devo tenere in appresso nell' inviare i Giovani allo studio di cotesti Collegij. Et quanto al merito della sua nuova Dignità, con V[ostra] S[ignoria] Ill[ustrissi]ma sommam[en]te mi rallegro, e pregando il Cielo ad essaudire i miei voti con farmi degno di sentire q[ua]nto prima cambiati li suoi habiti Prelatizij in Porpora Cardinalizia; mi raccomando, acciò frà tanto si degni assistermi coll' avanzare le mie istanze al sacro udito di cotesti miei Em[inentissim]i, dalli quali p[er] il passato rare volte ho havuto l'honore di ricevere le risposte p[er] causa forse, che le mie proposte non gli siano state rapresentate. Quanto poi all'avvertim[en]to, che mi dà p[er] ordine di cotesta S. Congregazione sop[r]a la norma di mandare li giovini in cotesti Collegij, l'assicuro, che sarà da me pr[on]tam[en]te eseguito; poiche mosso dall'impossibilità dei requisiti pretesi dalla S. Congregazione in appresso mai gl' farò l'istanze p[er] la receptione degl' med[esi]mi, ne tampoco saranno da me mandati, non essendo possibile *in rerum natura*, che alcuno di q[ues]te parti possi portarsi alle proprie spese fin al Collegio, ne tampoco istruito non solam[en]te nella Grammatica ma ne meno nei primi principij del leggere, e scrivere; non essendovi in q[ues]te parti ne le scuole, ne il modo di studiare. Vedo mi s'inculca siano vestiti i giovani d'abito honesto, e decente, ne posso sop[r]a di c[iò] altro rispondere, se non che l'honestà, e la decenza dei vestiti di q[ues]ta povera, et opressa gente consiste solo nel ricoprire le proprie nudità anche con stracci molto laceri; poiche li loro guadagni altri non sono, se non quelli, con i quali penando *die noctuque* nel servire

p[er] tutto l'anno in servizio de turchi senza poter osservare ne pure un giorno festivo, à mala pena possono guadagnare l'impositione testatica p[er] riscattare l'anima, e p[er] non essere costretti à rinegare la Fede la quale moltissimi dalla loro estrema povertà oppressi rinegano, e si fanno Turchi. Ill[ustrissi]mo mio Sig[no]re mi creda pare, che se S. Congr[egazio]ne vedesse le miserie, e li guai, in cui si trova specialm[en]te nei tempi presenti [361v] la misera Cristianità della mia Diocesi, non solam[en]te mutarebbe stile di scrivere al povero Arciv[esc]o Joscich, ma ancora gli saprebbe compatire, e forse aiutarlo, e sollevarlo dalle angustie, assieme con li suoi Diocesani. Nicolò Teodori fù mandato da me in cotesto Collegio Urbano e vedo, che la S. Congreg[azio]ne si lamenta, supponendo l'havessi io mandato senza la previa licenza; onde è pregata V[ostra] S[ignoria] Ill[ustrissi]ma a compatirmi almeno Ella, poiche sotto li 10 di Gennaio 1711 mi furono assegnati doi luoghi nel Collegio Urbano, uno de quali credevo d'haver provisto con la p[er]sona di Teodori e l'altro intendevo di provvedere con la persona di Giovanni di Pietro Petco[...], giovinetto dell'età di dodeci Anni, e molto morigerato: ma bastandomi la Capelatta p[er] il Teodori, et essendo q[ues]to altro inabile di portarsi fin à [...] alle proprie spese, e senza haver studiata la Grammatica, sospendo di mandarlo più, anzi se la S. Congreg[azio]ne non modererà li [posti?] prescrittimi e non saprà compatire alle neccessità della mia povera Diocesi in apresso ne farò l'istanza, ne spedirò più alcuno. So, che patirà à suo tempo la Fede nella mia Diocesi, ma io havendo fatto ciò, che ho potuto fare non sarà mia la colpa. E qui pregando V[ostra] S[ignoria] Ill[ustrissi]ma del compatim[en]to mi raccomando alla sua Carità, e Patrocinio, e resto pregando Iddio p[er] la sua lunga vita, e maggior esaltaz[i]one.

Filipopoli 27 luglio 1713

Di V[ostra] S[ignoria] Ill[ustrissi]ma et Rev[erendiss]ma
Humiliss[i]mo Dev[otiss]mo e Oblig[atiss]mo Serv[itore]
Paolo Joscich

Писмо на софийския архиепископ Павел Йошич до секретаря на Свещената конгрегация за разпространение на вярата Силвио дей Кавалиери, Пловдив, 27 юли 1713 г.

От високопочитаемото писмо на Ваше Сиятелство, написано миналия 5 декември, не само научавам за издигането на многозаслужилата Ви личност до секретар на Вашата Свещена конгрегация, а разбирам също обясненията Ви във връзка с наставлението, дадено Ви от същата, относно правилата, които от сега нататък трябва да следвам, като изпращам младежи да се обучават във Вашите колежи. Що се отнася до новото Ви достойнство, заедно с Ваше Сиятелство премного се радвам, молейки небето да изпълни прошенията ми, като ме направи достоен да чуя възможно най-скоро, че сте сменили

одеждите си на прелат с пурпура на кардинал; умолявам Ви междувременно да благоволите да ми помогнете да представя исканията си пред свещения слух на моите Високопреосвещени [Господа Кардинали], от които в миналото рядко съм имал честта да получа отговор, може би по причина, че моите питания не са им били предавани. А колкото до наставлението, което ми дава по нареждане на Вашата Священна конгрегация, за правилата при изпращане на младежи във Вашите колежи, уверявам Ви, че ще бъде незабавно изпълнено от мен. Понеже, тласкан от невъзможността [да се отговори] на изискванията, поставени от Священната конгрегация, занапред никога няма да моля да бъдат приемани младежи, нито такива ще бъдат изпращани, тъй като не е възможно *in rerum natura* някой от този край да е в състояние да се придвижи до Колежа за своя сметка, нито да се намери някой, който да знае дори малко да чете и пише, какво остава да е изучил граматиката; тъй като по тези места няма нито училища, нито начин да се учи. Разбирам, че ми се вътъпява младежите да бъдат с прилично и спретнато облекло, на което не мога да отговоря друго, освен че приличието и спретнатостта в облеклото на тези бедни и угнетени хора се състои само в това да прикрият голотата си, па макар и с много дрипави парцали; понеже доходите им са не други, а такива, че след като целогодишно *die noctuque* [ден и нощ] се мъчат, служейки на турците, без да имат дори един почивен ден, едва успяват да припечелят за поголовния данък, за да откупят душата си и да не бъдат принудени да се отрекат от вярата си, от която мнозина, угнетени от крайната си бедност, се отричат и се потурчват. Пресветли мой Господине, повярвайте ми, струва ми се, че ако Священната конгрегация видеше неволите и бедите, в които се намират особено в днешно време [361v] нещастните християни от моя диоцез, не само щеше да промени стила, с който се обръща към бедния архиепископ Йошич, а щеше да го съжали и може би да му помогне, да го избави от нуждата заедно с неговите пасоми. Никола Тодоров бе изпратен от мен в Урбановия колеж и научавам, че Священната конгрегация изразява недоволство, като предполага, че съм го изпратил без предварително позволение; затова умолявам Ваше Сиятелство, поне Вие да проявите състрадание, защото на 10 януари 1711 г. ми бяха отпуснати две места в Урбановия колеж, едното от които вярвах, че съм усвоил в лицето на Тодоров, а другото възнамерявах да усвоя в лицето на Иван на Петър Петко [...], дванайсетгодишен много благовъзпитан юноша – ала тъй като ми стига мъмренето заради Тодоров и понеже другият младеж не е в състояние да се придвижи до [...] за своя сметка и няма познания по граматика, се въздържа да го изпратя; нещо повече: ако Священната конгрегация не смекчи предписаните ми [места?] и не съумее да прояви състрадание към нуждите на бедния ми диоцез, занапред нито ще моля [да бъде приет], нито ще изпращам някого. Знам, че от това вярата в моя диоцез след време ще пострада, но тъй като ще съм направил каквото е

по силите ми, вината няма да е моя. И тук, молейки Ваше Сиятелство за състрадание, се препоръчвам на Вашата милост и покровителство и оставам, молейки Бог [да Ви даде] дълъг живот и още по-голямо възвисяване.

Пловдив, 27 юли 1713 г.

На Ваше Пресветло и Високопреподобно Господство
най-смирен, най-предан и най-признателен слуга,
Павел Йошич

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

Lettera dell'Arcivescovo di Sofia Paolo Joscich ai cardinali di Propaganda fide, Filipopoli 27 luglio 1713

APF, SC, Collegio Urbano, vol. 4, f. 362r – 363r

Dalla riveritissima dell'E[minenze] V[ostre] dei 14. di Nov[emb]re ultimamente scorso scorgo le doglianze, mi fanno p[er] la comparsa di Nicolò Teodori mandato da me p[er] Alunno in cotesto Coll[egio] Urbano, e perche vedo provengono q[ues]te dall' haverlo visto mal' in ordine, totalm[en]te ignorante, e sprovisto sì delle spese neccesarie del viatico nella sua venuta in Italia; come anche della Fede del Battesimo, prego l'E[minenze] V[ostre] à non dolersi tanto, ma ad usar altrettanta pietà nel compatirmi; poiche p[er] provvederlo delle cose accenate, parte son stato impedito dalla stretezza del tempo, e parte dalle mie troppo grandi indigenze. Et quanto alla stretezza del tempo, se avessi aspettato fin à tanto, gli si facesse la Fede del Battesimo, e se non l'havessi spedito in quel momento, in cui non hebbi tempo ne men di spedirgli le credenziali, havrebbe persa la Fede, e si sarebbe fatto Turco, p[er] non haver havuto da dove pagare il tributo testatico. Quanto poi all'indigenze, ne io, ne la sua parentà habbiamo havuto polso di provvederlo delle cose neccesarie insino al Coll[egi]o, se bene io mosso dalla mera Carità, acciò non perdesse la Fede, gli ho dati Reali 13 in aiuto quale Dio sà mi son indebitato, come anche p[er] il passato ho presi all'interesse à raggion di venti p[er] cento settecento Reali; onde considerino se ho polso d'aiutare gl'altri. Et l'ignoranza; V.V.E.E. si degnino compatirgli, p[er]che in q[ues]te parti non v'è ne scuola, ne il modo di studiare, il che se fosse, ne l'opera pia sarebbe aggravata, ne l'V.V. E.E. sarebbero incomodate col ricevere i giovani di q[ues]te parti in cotesti Collegij. Veramente p[er] gratia dell'V.V. E.E. sotto li 10 Genn[a]io 1711 mi furono assegnati doi luoghi nel Coll[egi]o Urbano, in uno de quali havevo mandato il Teodori, ma già che si ricercano, e le spese p[er] il viaggio, e che il giovine sia istruito, desisto di mandare il secondo, essendo impossibile l'uno, e l'altro; anzi se havessi havuti gli ordini speditimi sul 1710 [sic] come m' accenano, non havria mandato ne meno il Teodori, acciò l'V.V. E.E. non habbiano l'occasione d'ammaregiarsi. So, che q[ues]ti saranno i mezzi, che in q[ues]te parti patirà la Fede più nell'avvenire, che p[er] il passato, ma già vedono, che non è mia

la Colpa; poiche nessuno di q[ues]ta povera, et oppressa gente è capace di spedire alle proprie spese nel Collegio il suo figliuolo.

[362v] Et questo è quanto m'importa di rispondere, e p[er] sgranio della mia coscienza e p[er] difesa della mia innocenza nella missione del Teodori. Circa l'altro, dopo d'aver io portato in tempo della guerra d'Ungheria p[er] lungo tempo il grave peso delle catene nella schiavitù de Barbari, e dopo d'essermi stati tolti in fisco tutti i beni Paterni, V.V.E.E. contro mia e voglia e meriti p[er] loro pietà m'hanno volsuto honorare con l'Arcivesc[ova]to di Sofia e con l'Administra[zio]ne del Vescovato di Nicopoli, et io come figlio dell'obediencia infin' hora hò assistito al meglio, che hò potuto al governo dell'un', e dell'altra Chiesa; ma p[er]che nella Diocesi di Nicopoli m'occorrono delle spese gravi sì nelli viaggi lunghi, e disastrosi, come anche nei regali, che mi conviene portare ai Potentati di quella parte à fin d'ottenere il passaporto libero p[er] proseguire la S. Visita e perche p[er] q[ues]ta Causa mi trovo con il debito dei nominati settecento Reali, ne q[ues]ta volta, ne in appresso mi trovo in stato di poter visitare quella Diocesi: onde sono pregate l'V.V.E.E. ad usar pietà nel gradire ciò, che insin' ad hora hò operato, e conferiscino il governo di quella Chiesa agl'altri, che à me basta quello della mia Diocesi purchè Iddio mi dia forza di poterla reggere così, come il mio obbligo ricerca.

Con le mie passate partecipai al'V.V. E.E. così l'arrivo di P. Marco Andriasci in q[ues]te parti, come anche qualm[en]te in esse io non havevo luogo p[er] lui, trovandosi à sufficienza proviste tutte le mie missioni. Gli ho detto più volte, che ritornasse adietro, ma egli non ha volsuto, temendo che il suo ritorno non venisse ad essere disapprovato dall'V.V. E.E. So, che gl'occorrono di spese gravi, e s'indebita, non vorria poi, che p[er] il debito venisse ad essere molestato, perche io nulla gli potrò giovare. Veram[en]te gli resto molto obiligato, p[er]che mai è stato otioso, ma semp[r]e in giro nelle missioni straordinarie alle proprie spese, essendo q[ue]lle inabili à cibarlo ne meno con il pane. [In] q[ues]te hà fatto e del frutto, e del honore; ma il male è, che io non lo posso aiutare, et egli non può tanto resistere alle spese. Vuorebbe il Monsig[nor]e Zmaievic privassi qualcheduno del suo posto p[er] sostituir l'Andrisci, ma io non [lo posso] [363r] fare, perche tutti i missionarij sono ben visti dal Popolo, e se levassi qualcheduno succederiano de tumulti fra q[ues]ta gente, che vuole le cose à modo suo, ne saria in stato di poter riparare. Onde l'V.V. E.E. si contentino di richiamar p[er] l'adesso l'Andriasci, e se mai mi resterà qualche luogo vacante, riccor[r]erò p[er] esso nuovam[en]te alle loro gratie. Et qui non restandomi altro, resto col bagiarle il Lembo delle sacre Porpore.

Filipopoli 27 luglio 1713

Dell[e] Vostre Eminenze
Humiliss[i]mo Dev[otissi]mo et Oblig[atissi]mo Serv[itore]
Paolo Joscich
Arc[ivescov]o di Sofia

Писмо на софийския архиепископ Павел Йошич до кардиналите от Propaganda fide, Пловдив, 27 юли 1713 г.

От почитаемото писмо на Ваши Преосвещенства от миналия 14 ноември научавам за упреците, които ми отправят заради явяването на Никола Тодоров, изпратен от мен за ученик в Урбановия колеж. И понеже разбирам, че са породени от това, че той им се е сторил с неугледен вид, пълен невежа и лишен от необходимите средства за пътни разходи до Италия, както и от кръщелно свидетелство, моля Ваши Преосвещенства да не се възмущават толкова, а да проявят също толкова милосърдие в състраданието си към мен, защото да му осигурия споменатите неща, отчасти ми попречи краткото време и отчасти моят твърде голям недоимък. Колкото до ограниченото време, ако бях почакал, докато му се издаде кръщелно свидетелство, и не го бях изпратил в онзи момент, в който нямах време дори да му приготвя препоръките, щеше да загуби вярата си и да се потурчи, защото нямаше да има с какво да плати поголовния данък. А относно нуждата [му], нито аз, нито роднините му можехме да му осигурим необходимите неща [за пътуването] до колежа, макар че аз от чисто милосърдие, за да не загуби вярата си, му дадох 13 реала, заради която помощ, знае Бог, задлъжнях, както преди време взех назаем срещу лихва от двадесет процента седемстотин реала; така че преценете дали съм в състояние да помагам на другите. И относно невежеството: Имайте милост, Ваши Преосвещенства, тъй като по тези места няма нито училище, нито начин човек да учи; какъвто, ако имаше, нито благотворителното дело щеше да се товари [с разходи], нито Ваши Преосвещенства щяха да се грижат за това да приемат младежи от този край във Вашите колежи. Всъщност по милостта на Ваши Преосвещенства на 10 януари 1711 г. ми бяха отпуснати две места в Урбановия колеж, за едното от които изпратих Тодоров, ала щом се изискват и пътни разходи, и младежът да е образован, се отказвам да изпращам втория, защото и едното, и другото е невъзможно. Нещо повече: ако бях получил нарежданията, изпратени ми, както посочвате, през 1710 г., нямаше да изпровозя и Тодоров, така че Ваши Преосвещенства да нямат повод да недоволстват. Знам, че това ще е пътят, по който вярата в моя диоцез ще страда повече в бъдещето, отколкото в миналото, ала [Ваши Преосвещенства] виждат, че вината не е моя; понеже никой от този беден и угнетен народ не е способен да изпрати сина си в колежа със собствени средства.

[362v] Това е, което имам нужда да отговоря, и за да облекча съвестта си, и в защита на моята невинност при изпращането на Тодоров. А колкото другото, след като през войната за Унгария дълго време носих тежкото бреме на оковите и робството на варварите, и след като ми беше конфискувано цялото бащино наследство, Ваши Преосвещенства против волята и заслугите ми и поради своята милост, пожелаха да ме почетат със Софийската архиеписко-

пия и с администрацията на Никополския диоцез и аз като послушен син досега по най-добрия възможен ми начин се грижех за управлението на едната и другата църква; но тъй като в диоцеза на Никопол ми се налага да правя големи разходи както за дългите и мъчителни пътувания, така и за подаръци, които трябва да нося на големците от онези места с цел да получа свободен паспорт, за да продължа светото посещение, и понеже по тази причина съм задължиял със споменатите седемстотин реала, нито сега, нито занапред ще съм в състояние да посетя онзи диоцез. Затова моля Ваши Преосвещенства да проявите милосърдие, като оцените това, което съм свършил досега, и прехвърлите управлението на онази църква на друг, защото на мен ми стига това на моя диоцез, стига Бог да ми дава сили да го ръководя така, както предписва дългът ми.

В предишните си писма съобщих на Ваши Преосвещенства за пристигането на о. Марко Андриаши в този край, както и че тук няма място за него, защото всичките ми мисии са достатъчно подсигурени. Много пъти му казвах да се върне обратно, но той не пожела, боейки се при завръщането си да не бъде порицан от Ваши Преосвещенства. Знам, че му са налага да прави големи разходи и взима заеми; не бих искал по-късно да стане така, че да го тормозят заради дълга му, защото аз с нищо няма да мога да го облекча. Наистина съм му много задължен, понеже никога не е бил безделен, а през цялото време обикаля извънредните мисии на свои разноски, доколкото те не могат да го нахранят дори с хляб. В тях принесе и плод, и чест; но лошото е, че не мога да му помогна, а той не може дълго да издържи на разходите. Монсиньор Змайевич би искал да лиша някого от мястото му, за да го заменя с Андриаши, но не мога да направя това [363r], понеже всички мисионери са добре приети и ако отстраня някого, ще започнат брожения сред хората, които искат нещата [да стават] по техен начин, и аз няма да съм в състояние да ги успокоя. Затова нека Ваши Преосвещенства се задоволят засега да отзоват Андриаши и ако някога ми остане вакантно място, отново ще прибегна до Вашата милост. А сега не ми остава друго освен да целуна ръба на пурпурните [Ви] одежди.

Пловдив, 27 юли 1713 г.

На Ваши Преосвещенства
най-смирен, най-предан и най-признателен слуга,
Павел Йошич
Архиепископ на София

БЕЛЕЖКИ

1. Двете писма се съхраняват във фонда “Scritture riferite nei Congressi [SC]. Collegio Urbano” на Историческия архив на Свещената конгрегация за разпространение на вярата (Città del Vaticano, Archivio Storico della Sacra Congregazione de Propaganda Fide [APF]): SC, Collegio Urbano, vol. 4, ff. 361r – 363r.
2. Докато преди 1688 г. седалището на софийския архиепископ е в Чипровци, с встъпването в длъжност на Йошич то е преместено в Пловдив.
3. Свещената конгрегация за разпространение на вярата (Sacra Congregazione “de Propaganda Fide”) е основана през 1622 г. от папа Григорий XV. Понататък за краткост ще я наричам „Конгрегацията“, „Пропагандата“ или „Propaganda Fide“.
4. Силвио дей Кавалиери (1641 – 1717) е бил титулярен архиепископ на Атина, ерудиран юрист и притежател на богата библиотека (Buono et al. 2007, p. 46). Информация за него може да се открие в биографичната бележка, написана от племенника му Виторио Джоварди (Vittorio Giovardi [= Zetindo Elaita], Silvio de’ Cavalieri, in *Notizie istoriche degli Arcadi morti*, Vol. II, a cura di Giovan Mario Crescimbeni, Roma: De Rossi, 1720, pp. 10 – 13), както и в изданието: *Hierarchia catholica Medii aevi sive Summorum pontificum, S.R.E. cardinalium, ecclesiarum antistitum series...*, Vol. V: *A Pontificatu Clementis PP. IX (1667) usque ad pontificatum Benedicti PP. XIII (1730)*, a cura di R. Ritzler, e P. Sefrin, Padova: Il messaggero di S. Antonio, 1952, p. 103.
5. Според собственото му свидетелство (писмо от 6 юли 1705 г.) Йошич провежда визитацията между септември 1704 и юни 1705 г. Релацията пише в Пераст с помощта на Винченцо Змайевич, по това време архиепископ на Бар (днес в Черна гора), докато очаква финансова помощ от Конгрегацията, за да плати дълговете си и да замине обратно за Скопие (APF, Scritture originali riferite nelle Congregazioni generali [SOCG], vol. 552, f. 372r). Протоколът от заседанието на кардиналите от 11 август 1705 г. потвърждава, че релацията е била получена и следователно тя би трябвало да се пази в Историческия архив на Конгрегацията (APF, Acta Sacrae Congregationis [Acta], vol. 75, f. 280). Опитите ми да я намеря обаче, засега са безплодни. В добре документираната си докторска дисертация Силвия Нотарфонсо резюмира съдържанието на релацията, ала пак въз основа на въпросния протокол (Notarfonso 2022, pp. 210 – 211).
6. APF, Acta, vol. 75, f. 280 (Congregazione generale del 11 agosto 1705).
7. За о. Едуардо вж. Stantchev 1995; Abadzhieva 2022; Abadzhieva 2024, pp. 45 – 49.
8. APF, Acta, vol. 89, f. 383.
9. APF, SOCG, vol. 621, f. 281r-v: Lettera del Arciv. di Zara, 8 settembre 1719.
10. APF, SOCG, vol. 621, ff. 273r–274r: Lettera di Marco Andriasci, Vescovo di Nicopoli, 12 maggio 1719.

11. APF, SOCG, vol. 621, f. 281r-v: Lettera del Arciv. di Zara, 8 settembre 1719.
12. Интересно е, че споменът за монс. Йошич все още е жив сред павликяните две десетилетия след смъртта му, както научаваме от доклад на апостолическия визитатор Джовани Николович от 1742 г. (Nicolovich 2006, p. 199).
13. APF, SC, Collegio Urbano, vol. 1, f. 277r.
14. APF, SC, Collegio Urbano, vol. 1, f. 279r.
15. Насочвам читателите към изданието, което наскоро излезе в поредицата „Архивите говорят“, където може да се намери библиография на по-ранни публикации, свързани с Павел Дуванлията (Cortesi, Stantchev, Spasov 2024, pp. 189 – 190).
16. Той припомня на високопоставените си читатели, че при „последното преследване“ чуждестранните мисионери са били прогонени или убити. Само българските свещеници остават сред своите и от този случай трябва да се направят съответните изводи, а именно: най-добре е за мисионери да се подготвят младежи от общността („сънародници“ на местните хора); освен това е необходимо винаги да се намират на разположение възпитаници на папските учебни заведения, готови да поемат щафетата и пастирските си задължения, ако редиците на мисионерите се разреждат по една или друга причина. Николович предлага младежите да преминават период на обучение и възпитание в дома на епископа или домовете на свещениците, така че да бъдат „опитомени“, преди да заминат за Италия. Той предупреждава, че „ако онези, на които се пада да изпращат и да възпитават младежите, тоест Свещените Пастири, стиснат шепа и не пожелаят да похарчат за тях, за да ги изхранят, да ги облекат и да ги изпроводят [...], сигурно е, че няма да намерят никого и никога никога няма да изпратят и така тези диоцези ще останат завинаги лишени от мисионери“ (“...se quelli, a quali incombe di mandare, e di allevare i Fanciulli, cioè i Pastori Sagri stringeranno la mano e non vorranno per loro spendere nel mantenerli, nel vestirli, nel spedirli [...], certo è che non troveranno mai alcuno, ne mai lo mandaranno, e così quelle Diocesi restaranno sempre prive di missionarj”) (Nicolovich 2006, pp. 196 – 197).

ЛИТЕРАТУРА

- АБАДЖИЕВА, М., 2022. Новооткрит ръкопис на отец Едуардо осветява обществените отношения сред българите католици от XIX в. В: *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 338 – 341. ISSN 2683-1198 (online).
- АБАДЖИЕВА, М., 2024. *Книжнината на българите католици от XIX век и банатската книжнина*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“.

- КОРТЕЗИ, П., СТАНЧЕВ, Кр., СПАСОВ, Р. (съст.), 2024. *Епистоларното наследство на Павел Дуванлията (Гайдаджийски), католически епископ на Никопол*. София: Държавна агенция „Архиви“ (Архивите говорят, Т. 73).
- МИЛЕТИЧ, Л., 1903. Нашите павликяни. *Сборник за народни умотворения, наука и книжнина*, Т. XIX, с. 1 – 369.
- СТАНЧЕВ, Кр., 1995. Отец Едуардо от Торино и българската павликанска книжнина. В: *La rinascita nazionale bulgara e la cultura italiana. Atti del quinto convegno Italo-Bulgaro (Pisa 24 – 28 settembre 1990)*, a cura di G. Dell’Agata. Roma: La fenice, pp. 168 – 181.
- СТАНЧЕВ, Кр., 2024. Предговор. В: КОРТЕЗИ, П., СТАНЧЕВ, Кр., СПАСОВ, Р. (съст.) *Епистоларното наследство на Павел Дуванлията (Гайдаджийски), католически епископ на Никопол*. София: Държавна агенция „Архиви“ (Архивите говорят, Т. 73), с. VII – XX.
- СТЕФАН ОТ ЛЮДБРЕГ, 1993. Доклад за състоянието на католиците в България и Сърбия от 1696 г. В: ПРИМОВ, Б. и др. (съст.) *Документи за католическата дейност в България през XVII век*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, с. 533 – 540.
- ANDRIASCI, M., 2006a. Lettera del 18 maggio 1714 (Begliani). In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. 99 – 103. ISSN: 0391-4127.
- ANDRIASCI, M., 2006b. Relazione di Mons. Andiasci Vicario di Nicopoli, Begliani 27 marzo 1715, In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. pp. 103 – 107.
- ANDRIASCI, M. 2006c. Relazione di Mons. Andiasci del 1721. In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. 107 – 138. ISSN: 0391-4127.
- BUONO, L., et al. (eds.), 2007. *I manoscritti datati delle provincie di Frosinone, Rieti e Viterbo*. Firenze: SISMEL-Edizioni del Galluzzo.
- MEDAKOVIĆ, M., 1887. Lettera del 15/25(?) febbraio 1708. In: FERMENDŽIN, E. (ed.) *Acta Bulgariae ecclesiastica ab a. 1565 usque ad a. 1799*. Zagabriae: JAZU, p. 329.
- NICOLOVICH, G., 2006. Relazione di Giovanni Nicolovich, Vicario Apostolico, 1742. In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. 165 – 205.
- NOTARFONSO, S., 2022. *Condividere uno spazio religioso. I missionari cattolici nei Balcani (secc. XVII – XVIII) tra mediazione culturale e*

- ibridazioni religiose*. Tesi di dottorato di ricerca. Università di Macerata – Eötvös Loránd University. Available from: <https://u-pad.unimc.it/handle/11393/304529>. [Viewed March 29, 2025].
- STANTCHEV, Kr., 2011. I francescani e il cattolicesimo in Bulgaria fino al secolo XIX. In: *I francescani nella storia dei popoli balcanici. Nell'VIII centenario della fondazione dell'Ordine*, a cura di V. Nosilia e M. Scarpa. Venezia: ArchetipoLibri, pp. 135 – 186.
- TOCĂNEL, P., 1973. Assestamento delle Missioni in Bulgaria, Valacchia, Transilvania e Moldavia. In: METZLER, J. (ed.) *Sacrae Congregationis de Propaganda Fide memoria rerum*, Vol. II. Rom et al.: Herder, pp. 722 – 741.

REFERENCES

- ABADZHIEVA, M., 2022. A Newly Discovered Manuscript by Father Eduardo Informs about Public Relations among Bulgarian Catholics in the 19th Century. In: *Proceedings of the International Annual Conference of the Institute for Bulgarian Language*. Sofia: Prof. Marin Drinov Publishing House of BAS, pp. 338–341. ISSN 2683-1198 (online).
- ABADZHIEVA, M., 2024. *The Literature of the Bulgarian Catholics from the XIX Century and the Banat Literature*. Sofia: Prof. Marin Drinov Publishing House of BAS.
- ANDRIASCI, M., 2006a. Lettera del 18 maggio 1714 (Begliani). In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. 99 – 103. ISSN: 0391-4127.
- ANDRIASCI, M., 2006b. Relazione di Mons. Andiasci Vicario di Nicopoli, Begliani 27 marzo 1715, In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. pp. 103 – 107.
- ANDRIASCI, M., 2006c. Relazione di Mons. Andiasci del 1721. In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. 107 – 138. ISSN: 0391-4127.
- BUONO, L., et al. (eds.), 2007. *I manoscritti datati delle provincie di Frosinone, Rieti e Viterbo*. Firenze: SISMEL-Edizioni del Galluzzo.
- CORTESI, P., STANTCHEV, Kr., SPASOV, R. (eds.), 2024. *Epistolarnoto nasledstvo na Pavel Duvanliata, katolicheski episkop na Nikopol*. Sofia: Archives State Agency.
- MEDAKOVIĆ, M., 1887. Lettera del 15/25(?) febbraio 1708. In: FERMENDŽIN, E. (ed.) *Acta Bulgariae ecclesiastica ab a. 1565 usque ad a. 1799*. Zagabria: JAZU, p. 329.

- MILETICH, L., 1903. Nashite pavlikiani. *Sbornik za narodni umotvorenia, nauka i knizhnina*, XIX, pp. 1 – 369.
- NICOLOVICH, G., 2006. Relazione di Giovanni Nicolovich, Vicario Apostolico, 1742. In: JERKOV, J. Le relazioni delle visite apostoliche fra i pauliciani bulgari del XVIII secolo. *Ricerche slavistiche*, n.s., 4, pp. 165 – 205.
- NOTARFONSO, S., 2022. *Condividere uno spazio religioso. I missionari cattolici nei Balcani (secc. XVII – XVIII) tra mediazione culturale e ibridazioni religiose*. Tesi di dottorato di ricerca. Università di Macerata – Eötvös Loránd University. Available from: <https://u-pad.unimc.it/handle/11393/304529>. [Viewed March 29, 2025].
- STANTCHEV, Kr., 1995. Otec Eduardo ot Torino i balgraskata pavlikianska knizhnina. In: *La rinascita nazionale bulgara e la cultura italiana. Atti del quinto convegno Italo-Bulgaro (Pisa 24 – 28 settembre 1990)*, a cura di G. Dell'Agata. Roma: La fenice, pp. 168 – 181.
- STANTCHEV, Kr., 2011. I francescani e il cattolicesimo in Bulgaria fino al secolo XIX. In: *I francescani nella storia dei popoli balcanici. Nell'VIII centenario della fondazione dell'Ordine*, a cura di V. Nosilia e M. Scarpa. Venezia: ArchetipoLibri, pp. 135 – 186.
- STANTCHEV, Kr., 2024. Predgovor. In: CORTESI, P., STANTCHEV, KR., SPASOV, R. (eds.) *Epistolarnoto nasledstvo na Pavel Duvanliata, katolicheski episkop na Nikopol*. Sofia: Archives State Agency, pp. VII – XX.
- STEFANO LIUDBREGHI, 1993. Relatione dello stato delli cattolici in Bulgaria e Seruia del 1696. In: PRIMOV, V. et al. (eds.) *Dokumenti za katolicheskata deinost v Bulgaria prez XVII vek*. Sofia: Sofia University Press, pp. 533 – 540.
- TOCĂNEL, P., 1973. Assestamento delle Missioni in Bulgaria, Valacchia, Transilvania e Moldavia. In: METZLER, J. (ed.) *Sacrae Congregationis de Propaganda Fide memoria rerum*, vol. II. Rom et al.: Herder, pp. 722 – 741.

TWO UNPUBLISHED LETTERS OF PAVEL IOSCICH (JOŠIĆ), CATHOLIC ARCHBISHOP OF SOFIA FROM THE EARLY 18TH CENTURY

Abstract. The publication presents (in original and in translation) two letters of Pavel Ioscich (Jošić), Catholic Archbishop of Sofia from the beginning of the 18th century. The decades between the end of the 17th and the beginning of the 18th century are less documented than other periods in the history of Bulgarian Catholicism so the aim of this paper will be to contribute to partially filling the gaps in our knowledge thanks to the testimonies on the situation of the Catholic community contained in the two documents. In addition, some facts from the life and work of Pavel Ioscich, as well as of his fellow missionaries, are presented and the topic discussed in the letters about the opportunities for training Paulician youth in papal educational institutions in Italy is commented on. The published letters are from the Propaganda Fide Historical Archives in the Vatican.

Keywords: Bulgarian Catholics; Paulicians; Catholic Archdiocese of Sofia; Propaganda Fide; Pavel Ioscich (Jošić); Urban College

✉ **Dr. Iva Manova, Assoc. Prof.**

WoSc Researcher ID: AAU-7322-2020

Institute of Philosophy and Sociology

Bulgarian Academy of Sciences

4, Serdica St.

1000 Sofia

E-mail: iva.manova@ips.bas.bg